

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 23.9.2019
COM(2019) 615 final

**RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW U LILL-
KUNSILL**

Rizultati tal-evalwazzjoni interim tal-programm ISA²

{SWD(2019) 1615 final}

Werrej

1.	Introduzzjoni	2
2.	Sfond	2
3.	Fehim komuni tal-interoperabbiltà	3
4.	Metodologija	4
5.	Kwistjonijiet ta' evalwazzjoni u mistoqsijiet	5
6.	Sejbiet.....	5
6.1.	Rilevanza	5
6.2.	Effettività.....	6
6.3.	Effiċjenza.....	7
6.4.	Koerenza.....	7
6.5.	Valur miżjud tal-UE	7
6.6.	Utilità.....	7
6.7.	Sostenibbiltà	8
7.	Rakkomandazzjonijiet	8
7.1.	Tqajjim ta' kuxjenza lil hinn mill-amministrazzjonijiet nazzjonali	8
7.2.	Minn soluzzjonijiet iffokati fuq l-utent għal soluzzjonijiet orjentati lejn l-utent	9
7.3.	Inwittu t-triq għal aktar sostenibilità	9
8.	Il-passi li jmiss.....	10

1. INTRODUZZJONI

Kif previst fid-Deciżjoni¹ ISA² fl-1 ta' Jannar 2016 il-programm ta' hames snin dwar soluzzjonijiet ta' interoperabilità u l-oqfsa komuni għall-amministrazzjonijiet, negozji u ċ-ċittadini Ewropej (programm ISA²) tnedja bħala segwitu għall-programm ISA².

Dan ir-rapport jippreżenta r-riżultati u r-rakkomandazzjonijiet tal-evalwazzjoni interim tal-programm³ ISA². Skont l-Artikolu 13(3) tad-Deciżjoni ISA², il-Kummissjoni hija mehtieġa twettaq din l-evalwazzjoni u tikkomunika r-riżultati tagħha lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill sat-30 ta' Settembru 2019.

Il-Kummissjoni wettqet l-evalwazzjoni bl-użu ta' tim ta' esperti indipendenti minn kumpanija ta' konsulenza⁴. L-evalwazzjoni kienet issorveljata minn grupp ta' tmexxija bejn is-servizzi⁵.

2. SFOND

Il-programm ISA² għandu l-għan li jippromwovi l-modernizzazzjoni abbażi tal-ICT tas-settur pubbliku fl-Ewropa u li jiffaċilita l-indirizzar tal-bżonnijiet tan-negozji u taċ-ċittadini permezz ta' titjib fl-interoperabilità tal-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej.

B'mod aktar speċifiku, il-programm għandu l-għan li jagħmel dan li ġej:

- Jiffaċilita l-interazzjoni transfruntiera jew transsettorjali elettronika effiċjenti u effettiva bejn l-amministrazzjonijiet pubbliċi, in-negozji u ċ-ċittadini Ewropej.
- Jikkontribwixxi għall-iżvilupp ta' amministrazzjoni elettronika iktar effikaċi, issemplifikata u faċli għall-utent fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali tal-amministrazzjoni pubblika.
- Jippromwovi approċċ olistiku lejn l-interoperabbiltà fl-UE, billi jidentifika, johloq u jopera soluzzjonijiet ta' interoperabbiltà u jiffaċilita l-użu mill-ġdid tagħhom mill-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej. Dan se jappoġġa l-implimentazzjoni ta' diversi politiki u attivitajiet tal-UE.

Biex jintlaħqu dawn l-oġġettivi⁶, il-programm jibni fuq il-kisbiet tal-predeċessur tiegħu, il-programm ISA⁷. Huwa jagħmel enfasi wkoll fuq l-adattament fil-qafas ta' politika usa' b'rabta mad-digitalizzazzjoni tal-amministrazzjonijiet pubbliċi fl-UE. F'dan ir-rigward, il-programm ISA² huwa l-istrument ewlieni li jappoġġja l-

¹ Id-Deciżjoni (UE) 2015/2240 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Novembru 2015 li tistabbilixxi programm dwar soluzzjonijiet ta' interoperabbiltà u oqfsa komuni għall-amministrazzjonijiet pubbliċi, in-negozji u ċ-ċittadini Ewropej (Programm ISA²) bħala mezz għall-modernizzazzjoni tas-settur pubbliku (ĠU L 318, 4.12.2015, p. 1).

² Id-Deciżjoni 922/2009/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Settembru 2009 dwar soluzzjonijiet ta' interoperabbiltà għall-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej GU L 260, 3.10.2009, p. 20.

³ Id-dettalji tal-proċess ta' evalwazzjoni u r-riżultati flimkien mal-evidenza ta' sostenn huma disponibbli fid-Dokument ta' Hidma tal-Persunal tal-Kummissjoni: SWD(2019) 1615 final.

⁴ L-istudju ta' evalwazzjoni tal-esperti indipendenti huwa disponibbli fuq: <https://data.europa.eu/doi/10.2799/13397>

⁵ Il-Membri tal-grupp kienu DG CNECT, DIGIT, EMPL, FISMA, GROW, OP, SG, TAXUD u JRC.

⁶ L-Artikolu 1(1) tad-Deciżjoni ISA² (ara n-nota ta' qiegħ il-paġna **Error! Bookmark not defined.**).

⁷ L-Artikolu 1(3) tad-Deciżjoni ISA² (ara n-nota ta' qiegħ il-paġna **Error! Bookmark not defined.**).

implimentazzjoni tal-Qafas Ewropew għall-Interoperabbiltà (EIF)⁸, li gie agġornat u estiż kif ippjanat fil-Komunikazzjoni dwar Strategija għal Suq Uniku Digitali għall-Ewropa⁹. Inizjattivi ta' politika oħra li fihom jikkontribwixxi l-ISA² jinkludu l-Pjan ta' Azzjoni dwar il-Gvern elettroniku 2016–2020¹⁰, id-Dikjarazzjoni ta' Tallinn tal-2017 dwar il-Gvern elettroniku¹¹ u r-Regolament dwar il-Portal Digitali Uniku¹².

F'termini prattici, l-ISA² jibda mill-1 ta' Jannar 2016 sal-31 ta' Dicembru 2020 b'baġit totali ta' EUR 130,9 miljun. Huwa jiffinanzja azzjonijiet definiti fuq bażi annwali fil-programm annwali ta' hidma annwali. Il-ġestjoni tal-programm trawwem ukoll sinerġiji ma' programmi oħra tal-UE, bħall-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa (CEF)¹³ jew il-Programm ta' Appoġġ għal Riformi Strutturali (SRSP)¹⁴.

Il-partijiet interessati primarji tal-programm huma l-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej fil-livelli kollha: UE, nazzjonali, reġjonali u lokali. Madankollu, il-programm jaffettwa grupp ferm usa' ta' partijiet interessati, inklużi n-negozji u ċ-ċittadini tal-UE. L-ISA² huwa miftuħ għall-Istati Membri tal-UE, għal pajjiżi oħra taż-Żona Ekonomika Ewropea u għal-pajjiżi kandidati. Flimkien mat-28 Stat Membru tal-UE, jieħdu sehem 3 pajjiżi oħra fil-programm: L-Iżlanda, in-Norveġja (mill-2016) u l-Montenegro (mill-2018). Il-programm jinkoraġġixxi wkoll il-kooperazzjoni ma' pajjiżi oħra li mhumiex fl-UE u ma' organizzazzjonijiet u korpi internazzjonali.

3. FEHIM KOMUNI TAL-INTEROPERABBILTÀ

F'konformità mal-Artikolu 1(2) tad-Deċizzjoni ISA², “ il-programm ISA² għandu jiżgura fehim komuni tal-interoperabbiltà permezz tal-FEI u l-implimentazzjoni tiegħu fl-amministrazzjonijiet tal-Istati Membri. Il-Kummissjoni, permezz tal-Programm ISA² għandha tissorvelja l-implimentazzjoni tal-QEI.’

F'dan ir-rigward, il-programm ISA² qed jiżviluppa qafas integrat għall-monitoraġġ, il-valutazzjoni u r-rappurtar tal-progress li sar fl-implimentazzjoni tal-FEI¹⁵kemm

⁸ Il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Regġuni – Qafas Ewropew għall-Interoperabbiltà –Strategija ta' Implimentazzjoni, 23.3.2017, COM (2017) 134 final.

⁹ Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Regġuni – Strategija għal Suq Uniku Digitali għall-Ewropa, Brussell, 6.5.2015, COM(2015) 192 final.

¹⁰ Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Regġuni tal-UE dwar il-Pjan ta' Azzjoni tal-Gvern elettroniku tal-2016-2020. L-aċċellerazzjoni tat-trasformazzjoni digitali tal-gvern, COM/2016/0179 final.

¹¹ Dikjarazzjoni ta' Tallinn dwar il-Gvern elettroniku, fil-laqgħa ministerjali matul il-Presidenza Estonjana tal-Kunsill tal-UE fis-6 ta' Ottubru 2017.

¹² Ir-Regolament (UE) 2018/1724 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-2 ta' Ottubru 2018 li jistabbilixxi gateway digitali unika li ttipprovdi aċċess għal informazzjoni, għal proċeduri u għas-servizzi ta' assistenza u ta' soluzzjoni tal-problemi u li jemenda r-Regolament (UE) Nru 1024/2012 (ĠU L 295, 21.11.2018, p. 1-38).

¹³ Ir-Regolament (UE) Nru 1316/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Dicembru 2013 li jistabbilixxi l-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa, li jemenda r-Regolament (UE) Nru 913/2010 u li jhassar ir-Regolamenti (KE) Nru 680/2007 u (KE) Nru 67/2010 (ĠU L 384, 20.12.2013, p. 129-171).

¹⁴ Ir-Regolament (UE) 2018/1671 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' Ottubru 2018 li jemenda r-Regolament (UE) 2017/825 biex jiżdied il-pakkett finanzjarju tal-Programm ta' Appoġġ għal Riformi Strutturali u jadatta l-oġettiv ġenerali tiegħu, ĠU, L 284, 12.11.2018, p. 3-5.

¹⁵ Dan il-mekkaniżmu ta' monitoraġġ ikopri wkoll l-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni għall-Interoperabbiltà pprezentat fl-Anness I tal-Komunikazzjoni tal-FEI msemmija fin-nota f'qiegħ il-paġna **Error! Bookmark not defined..**

mill-Istati Membri kif ukoll mill-Kummissjoni. It-tfassil u l-implimentazzjoni ta' dan il-qafas ta' monitoraġġ jitwettqu fl-ambitu tal-azzjoni tal-Osservatorju Qafas Nazzjonali tal-Interoperabbiltà (NIFO), iffinanzjata mill-programm ISA².

Ir-riżultati tal-implimentazzjoni tal-FEI madwar l-UE se jiġu ppreżentati kull sena permezz ta' tabella ta' valutazzjoni onlajn biex tinforma ahjar it-tfassil tal-politika u biex tikkomunika lill-pubbliku usa' b'mod aktar viżiv u intuittiv¹⁶. Fil-prattika, it-tabella ta' valutazzjoni għandha l-għan li ttejjeb il-komunikazzjoni u l-bini tal-kapaċità biex l-Istati Membri jsiru aktar konxji tal-istatus attwali tagħhom fl-implimentazzjoni tal-FEI, u biex tgħinhom jikkonformaw aktar faċilment mar-rakkomandazzjonijiet tal-FEI.

Biex jinkisbu dawn l-għanijiet, se jkun hemm sett ta' għodod disponibbli għall-Istati Membri biex jipprovdu gwida Prattika dwar l-implimentazzjoni tal-FEI permezz ta' Prattiki u Soluzzjonijiet tajbin.

Il-qafas ta' monitoraġġ għall-implimentazzjoni tal-FEI huwa maħsub biex jipprovdi evidenza għall-evalwazzjoni futura tal-FEI, li inizjalment kienet ippjanata li ssir sa tmiem l-2019¹⁷. Madankollu, sabiex l-Istati Membri jkollhom perġodu ta' żmien realistiku biex jadattaw il-politiki nazzjonali tagħhom dwar il-Gvern elettroniku, is-servizzi diġitali u l-interoperabbiltà mal-FEI u minhabba li l-kamp ta' applikazzjoni usa' tal-FEI l-gdid jirrikjedi koordinazzjoni interna u esterna addizzjonali biex jiġi finalizzat qafas ta' monitoraġġ integrat u aċċettat b'mod komuni, jidher li huwa meħtieġ li l-evalwazzjoni tal-FEI tiġi posposta sal-2021. Fil-fatt, dawn il-fatturi wasslu biex il-proċess tal-gbir tad-*data* jibda biss fl-2019, u għalhekk hemm nuqqas ta' data biex tiġi evalwata l-implimentazzjoni tal-FEI fl-istess sena.

Barra minn hekk, billi l-evalwazzjoni tal-EIF issir eżatt wara l-evalwazzjoni finali tal-programm ISA² fl-2021, jistgħu jinholqu diversi sinerġiji, peress li l-programm huwa l-istrument ewlieni li jappoġġja l-implimentazzjoni tal-FEI.

4. METODOLOĠJA

L-evalwazzjoni interim tal-programm ISA² kienet ibbażata fuq data kwantitattiva u kwalitattiva miġbura permezz ta' diversi metodi, bħal riċerka bbażata biss fuq id-dokumentazzjoni, konsultazzjoni pubblika, sħarriġ onlajn immirat, intervisti fil-fond u sessjoni ta' hídma ta' tnedija. L-attivitajiet ta' konsultazzjoni ppermettew kopertura wiesgħa tad-diversi partijiet ikkonċernati tal-ISA², li jvarjaw minn rappreżentanti tal-Istati Membri u d-dipartimenti tal-Kummissjoni għal ċittadini u organizzazzjonijiet ta' standardizzazzjoni.

Sabiex ikun hemm gwida ahjar għall-gbir tad-*data*, intaġħzel kampjun ta' 20 azzjoni mit-53 azzjoni — miġburin f'9 pakkett — iffinanzjati mill-programm ISA² sal-2018. Erba' kriterji predefiniti ggwidaw dan it-teħid ta' kampjuni biex jiżguraw li l-azzjonijiet magħzula huma fil-biċċa l-kbira tagħhom rappreżentattivi tal-programm. Barra minn hekk, il-gbir globali tad-*data* ġie kkomplementat minn valutazzjoni esperta tal-programm imwettaq minn erba' esperti tekniċi fl-interoperabbiltà.

¹⁶It-tabella ta' valutazzjoni se tkun disponibbli taħt il-gabra 'NIFO' fuq il-pjattaforma Joinup fl-2020.

¹⁷ Ara t-Taqsima 6 tal-Komunikazzjoni tal-FEI msemmija fin-nota f'qiegħ il-paġna **Error! Bookmark not defined.**

5. KWISTJONIJIET TA' EVALWAZZJONI U MISTOQSIJIET

L-evalwazzjoni ffokat fuq is-seba' kriterji ewlenin li ġejjin¹⁸:

- **Rilevanza** — sa liema punt l-oġġettivi tal-programm ISA² għadhom pertinenti fir-rigward tal-htigijiet u l-problemi li qed jevolvu kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll f'dak tal-UE?
- **Effettività** — sa fejn huma r-riżultati tal-programm ISA² fil-proċess tal-kisba tal-oġġettivi tal-programm? Hemm aspetti li kienu aktar jew anqas effettivi minn oħrajn u, jekk dan huwa l-każ, liema tagħlimiet jistgħu jinsiltu minn dan?
- **Effiċjenza** — kemm il-programm kien kosteffikaċi? Liema aspetti tal-programm kienu l-aktar effiċjenti/ineffiċjenti, l-aktar f'termini ta' rizorsi mobilizzati? Kif qed jitwettaq il-programm b'rabta mal-ħidma u l-baġit ippjanati?
- **Koerenza** — kemm l-azzjonijiet ISA² jagħmlu parti minn approċċ “olistiku” fil-qafas tal-programm (koerenza interna)? Sa liema punt huwa koerenti l-programm ISA² ma' interventuri oħra tal-UE, li għandhom oġġettivi simili, u ma' inizjattivi globali fl-istess qasam (koerenza esterna)?
- **Valur miżjud tal-UE** — x'inhu l-valur addizzjonali li jirriżulta mill-programm ISA², meta mqabbel ma' dak li jista' jkun raġonevolment mistenni mill-Istati Membri li jaġixxu fil-livelli nazzjonali, reġjonali u/jew lokali?
- **Utilità** — kif l-azzjonijiet u r-riżultati tal-programm ISA², miksuba u antiċipati, iqabblu mal-htigijiet li suppost jindirizzaw?
- **Sostenibbiltà** — sal-liema punt hija garantita s-sostenibbiltà finanzjarja, teknika u operazzjonali tas-soluzzjonijiet żviluppati, kif miżmuma u operati permezz tal-programm ISA²?

6. SEJBIET

Fuq il-bażi tad-*data* miġbura mill-129 mal-partijiet ikkonċernati¹⁹, ir-riċerka estensiva bbażata fuq id-dokumentazzjoni, u l-valutazzjonijiet tal-esperti, l-evalwazzjoni interim tikkonferma li l-ISA² għandu prestazzjoni tajba fil-kriterji kollha ta' evalwazzjoni. Madankollu, l-evalwazzjoni hija limitata għal azzjonijiet iffinanzjati bejn l-2016 u l-2018; Għalhekk, ir-riżultati tal-azzjonijiet li għaddejjin bħalissa kif ukoll ir-riżultati fit-tul tal-ISA² jistgħu jinqabdu biss wara l-finituri tal-programm.

6.1. Rilevanza

L-oġġettivi segwiti mill-ISA² għadhom pertinenti fir-rigward tal-htigijiet li qed jevolvu u l-problemi fil-qasam tal-interoperabbiltà tas-servizzi pubbliċi diġitali, u dan jikkonferma r-rilevanza tal-programm. Il-biċċa l-kbira tal-partijiet interessati kkonsultati jaqblu li l-problema tal-ostakli elettronici amministrattivi u l-htigijiet relatati oriġinarjament identifikati mill-programm għadhom validi. Madankollu, xi wħud minnhom (46 minn 129) bħalissa għandhom htigijiet addizzjonali (bħal

¹⁸ Ara l-Għodda #47 tas-Sett ta' Ghodod għal Regolamentazzjoni Ahjar tal-Kummissjoni Ewropea.

¹⁹ Minhabba raġunijiet ta' kunfidenzjalità u ta' protezzjoni tad-*data*, it-tim ta' evalwazzjoni talab lis-sidien ta' azzjoni biex jikkuntattjaw lill-utenti tas-soluzzjonijiet tagħhom bħala intermedjarji għal attivitajiet ta' konsultazzjoni. Dan l-approċċ f'żewġ stadji jista' jkun limitat għall-ghadd ta' twegibiet li jkunu waslu.

approċċ aktar preskrittiv għad-disinn ta' servizzi pubbliċi interoperabbli) u problemi (inklużi restrizzjonijiet ta' riżorsi), li l-ISA² jista' biss jiġi indirizzat parzjalment.

Ħtieġa addizzjonali, li jisthoqqilha attenzjoni speċjali, hija li jiġu żgurati aktar kollaborazzjoni u skambji ma' amministrazzjonijiet reġjonali u lokali sabiex jiżied l-għarfien dwar l-interoperabbiltà u l-adozzjoni ta' soluzzjonijiet ISA² fil-livell sottonazzjonali.

Is-sensibilizzazzjoni tal-amministrazzjonijiet pubbliċi dwar l-interoperabbiltà kienet l-ewwel mit-tliet rakkomandazzjonijiet fl-evalwazzjoni finali tal-programm ISA²⁰. Il-programm ISA² aġixxa fuq din is-sejha billi adotta l-istrateġija ta' komunikazzjoni u l-pjan ta' impenn tiegħu fl-2017 u billi organizza 10 avveniment ewlieni bejn l-2016 u l-2018, b'medja ta' 211 parteċipant għal kull avveniment. Barra minn hekk, ir-rappreżentanti tal-ISA² kellhom rwol attiv f'60 avveniment li saru matul l-istess perjodu. L-evalwazzjoni interim turi li dawn l-isforzi hallsu, billi l-biċċa l-kbira tal-partijiet ikkonċernati li ġew ikkonsultati indikaw li għandhom għarfien espert dwar l-interoperabbiltà (91 minn 128) u tal-ISA² (81 minn 128). Minkejja din il-kuxjenza ġenerali, il-ħtieġa addizzjonali enfasizzata hawn fuq, li tenfasizza l-ħtieġa addizzjonali, li l-programm għandu jkompli l-attivitajiet tiegħu ta' sensibilizzazzjoni mmirati lejn l-amministrazzjonijiet reġjonali u lokali u possibilmint il-benefiċjarji indiretti, bħaċ-ċittadini u n-negozji wkoll.

6.2. Effettività

Ir-riżultati miksuba s'issa mill-ISA² huma allinjati mal-oġettivi tal-programm. Madankollu, għadhom ma jaqblux kompletament mar-riżultati mistennija, peress li l-biċċa l-kbira tal-azzjonijiet għadhom għaddejjin u għad hemm soluzzjonijiet li għadhom qed jiġu żviluppati. It-tul ta' żmien tal-programm jinfluwenza wkoll ir-rata ta' użu tas-soluzzjonijiet. Bħala tali, azzjonijiet li tkomplew minn edizzjonijiet preċedenti tal-programm ipproċew soluzzjonijiet li huma użati b'mod aktar mifruq minn soluzzjonijiet li jirriżultaw minn azzjonijiet li ġew stabbiliti skont l-ISA².

Hemm oġettiv ISA² speċifiku wieħed fejn l-evalwazzjoni sabet li l-programm waħdu huwa anqas effettiv: l-iżvilupp ta' amministrazzjoni elettronika iktar effikaċi, issemplifikata u faċli għall-utent fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali. Hawnhekk l-Istati Membri jistgħu fil-fatt ikollhom impatt kbir, u jikkomplementaw l-inizjattivi fil-livell tal-UE dwar l-interoperabbiltà u d-digitalizzazzjoni.

Fatturi esterni jistgħu jtejbju iżda jipperikolaw ukoll il-mod li bih il-programm jilhaq l-għanijiet tiegħu u jagħti r-riżultati tiegħu. Is-sejha għal standards komuni u oqfsa minn amministrazzjonijiet pubbliċi tirrappreżenta fattur estern li jikkontribwixxi għall-prestazzjoni tal-programm. B'kuntrast, il-kumplessità istituzzjonali tista' tfixxkel il-kisba tal-interoperabbiltà bejn il-fruntieri u bejn is-setturi.

Fl-aħħar nett, l-evalwazzjoni sabet li l-azzjonijiet tal-ISA² huma fil-biċċa l-kbira konformi mal-prinċipji ġenerali elenkati fl-Artikolu 4 tad-Deċiżjoni ISA², minhabba l-proċess ta' programm ta' hidma kontinwa, li jiżgura li l-prinċipji jitqiesu b'mod sistematiku meta jkun qed jithejja l-programm ta' hidma.

²⁰ Rapport mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew u lill-Kunsill, Riżultati tal-valutazzjoni finali tal-programm ISA, Brussell, 1.9.2016, COM(2016) 550 final.

6.3. Effiċjenza

L-implimentazzjoni tal-programm miexja kif ippjanat; l-azzjonijiet kollha huma jew fit-triq it-tajba jew inkella qrib li jilhqgħu l-livell ippjanat ta' xogħol. Madankollu, l-eterogeneità tal-indikaturi tal-prestazzjoni tagħmilha diffiċli li jinsiltu konkluzjonijiet dwar il-kosteffettività ġenerali tal-programm. Għal dawk il-pakketti ISA² fejn kien possibbli li jiġu aggregati indikaturi ta' prestazzjoni ta' azzjonijiet differenti, l-ispejjeż għal kull utent finali (eż. negozji, ċittadini) ġew stmati bħala baxxi hafna.

Il-proċess għall-ghażla ta' azzjonijiet iffinanzjati mill-ISA² huwa kkunsidrat bħala relattivament effiċjenti. Il-kostijiet imġarrba biex tithejja proposta huma pjuttost żgħar, minn 0,07 % sa 0,4 % tal-fondi potenzjali li jistgħu jiġu allokat i għall-proposta ladarba jiġu aċċettati. Madankollu, il-proċess tal-ghażla jista' jittejjeb aktar billi jiġi ssimplifikat il-programm ta' hidma kontinwa (eż. li l-mudell isir aktar flessibbli) u t-tneċċija ta' sejhiet tematiċi għal azzjonijiet, biex b'hekk jiġi żgurat li l-proċess tal-ghażla jitmexxa minn objettivi.

6.4. Koerenza

Skont il-partijiet ikkonċernati kkonsultati, is-sinergiji sostanzjali u d-duplikazzjonijiet limitati jikkarakterizzaw l-azzjonijiet ISA². Din il-koerenza interna b'saħħitha hija konformi mat-tieni rakkomandazzjoni ta' l-evalwazzjoni finali ta' l-ISA, li sejhiet għal approċċ olistiku dwar l-interoperabbiltà fl-ISA².

Dwar il-koerenza esterna, l-ISA² segwa t-tielet — u l-aħħar — rakkomandazzjoni tal-evalwazzjoni finali tal-ISA, u bena kooperazzjoni mill-qrib ma' politiki u inizjattivi oħra tal-UE. Dan rawwem sinergiji mas-CEF, Orizzont 2020 u l-Programm ta' Appoġġ għal Riformi Strutturali. L-ISA² jinteraġixxi wkoll ma' inizjattivi bħall-portal diġitali uniku, l-Istrateġija għal Suq Uniku Diġitali, il-Pjan ta' Azzjoni dwar il-Gvern elettroniku, id-Dikjarazzjoni ta' Tallinn dwar il-Gvern elettroniku, u l-pjan kontinwu għall-istandardizzazzjoni tal-ICT²¹. Madankollu, ġew perċepiti xi duplikazzjonijiet bejn soluzzjonijiet speċifiċi skont l-ISA² u l-FNE, li jistgħu jiġu indirizzati billi jiġi delineat aħjar l-ambitu ta' kull soluzzjoni.

6.5. Valur miżjud tal-UE

Il-livell ta' koordinazzjoni żgurat mill-ISA² huwa kruċjali biex titjieb l-interoperabbiltà ġenerali fost l-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej. Barra minn hekk, 91 minn 109 minn dawk li wiegħbu enfasizzaw li l-ISA² jista' jilhaq l-objettivi tiegħu bi spiza aktar baxxa minn inizjattivi nazzjonali jew subnazzjonali komparabbli.

Huwa evidenti li l-ISA² għen biex titjieb l-interoperabbiltà transfruntiera fl-UE: i) huwa jqajjem kuxjenza dwar l-interoperabbiltà fost l-Istati Membri; ii) jgħin biex is-sugġett jitpoġġa fuq l-aġendi nazzjonali; u iii) johlq networks u jiffaċilita l-iskambji. L-ISA² għen ukoll biex jiġu żviluppati politiki komuni tal-UE: huwa għandu rwol ċentrali fl-implimentazzjoni tal-FEI u jappoġġa l-istabbiliment tas-suq uniku diġitali.

6.6. Utilità

Is-sodisfazzjon tal-utent bis-soluzzjonijiet tal-ISA² għandu t-tendenza li jkun pożittiv b' 7 biss minn 110 parti interessata li rrapportaw li kienu "sodisfatti b'mod limitat". Peress li l-programm għadu għaddej, huwa mistenni li l-użu tas-soluzzjonijiet ISA²

²¹ Ara: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/rolling-plan-ict-standardisation>

se jiżdied, u b'hekk jitjieb il-mod kif is-soluzzjonijiet jilhq u l-htigijiet tal-utenti u, min-naħa l-oħra, iż-żieda fis-sodisfazzjon generali tal-utenti.

6.7. Sostenibbiltà

Is-sostenibbiltà tas-soluzzjonijiet ISA² irċeviet rispons imħallat minghand il-partijiet ikkonċernati li ġew ikkonsultati. Filwaqt li 66 minn 84 li wiegħbu jemmnu li r-riżultati tal-programm fl-aħħar ma kinux se jiġu ffinanzjati fil-futur, aktar minn 55 minn 85 li wiegħbu jqisu li l-htieġa għal operazzjonijiet u l-ispejjeż ta' manutenzjoni meħtieġa għas-soluzzjonijiet jistgħu jagħmlu ħsara lill-kapaċità tas-soluzzjonijiet tal-ISA² biex jagħtu r-riżultati tagħhom jekk il-programm ikun ġie tterminat.

Madankollu, il-partijiet ikkonċernati jaqblu li l-ISA² għandu rwol ċentrali fit-titjib tax-xenarju tal-interoperabilità fl-UE u n-nuqqas tiegħu jipperikola l-isforzi tal-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej biex itejbu l-interoperabbiltà u jrawmu l-modernizzazzjoni bbażata fuq l-ICT tas-settur pubbliku fl-Ewropa.

7. RAKKOMANDAZZJONIJIET

L-evalwazzjoni interim tagħti stampa pożittiva tal-prestazzjoni tal-programm ISA² s'issa. Madankollu, tidentifika wkoll oqsma għal titjib possibbli. Ir-rakkomandazzjonijiet ta' hawn taht jindirizzaw dawn l-aspetti tal-programm, li jiddeskrivu kemm il-miżuri għal żmien qasir kif ukoll dawk aktar fit-tul. Il-miżuri fuq medda qasira ta' żmien huma dawk li jistgħu jiġu kkunsidrati fl-aħħar programm ta' hidma ISA² u matul il-perjodu ta' tranżizzjoni li jwassal għat-twaqqif tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali (QFP)²². Il-miżuri fit-tul ikunu jeħtieġu aktar snin biex jinkisbu r-riżultati.

7.1. Tqajjim ta' kuxjenza lil hinn mill-amministrazzjonijiet nazzjonali

Il-Kummissjoni, permezz tal-programm ISA², se tkompli bl-isforzi tagħha biex iżżid l-għarfien tas-settur pubbliku Ewropew dwar l-interoperabbiltà, li huwa faċilitatur ewlieni tad-diġitalizzazzjoni, speċjalment biex tiġi żgurata aktar kollaborazzjoni mal-amministrazzjonijiet reġjonali u lokali matul din il-hidma.

L-ewwel nett, għandhom jiffasslu attivitajiet promozzjonali mmirati, li jenfasizzaw il-benefiċċji tal-użu mill-ġdid tas-soluzzjonijiet ta' interoperabbiltà tal-ISA². Biex jiġi ssostanzjat dan il-messaġġ, jistgħu jsiru studji fl-2020 biex jiġi kkwantifikat l-impatt ta' xi soluzzjonijiet ISA² fuq l-effiċjenza u l-produttività tal-amministrazzjonijiet pubbliċi.

Fl-istadju finali tal-programm ISA², għandu jkun hemm aktar enfasi fuq l-iżgurar li l-amministrazzjonijiet pubbliċi, l-akkademja u l-professjonisti interessati jaqsmu l-aħjar prattiki bejniethom. L-azzjoni tal-Programm ta' Interoperabbiltà ta' Interoperabilità (Interoperability Academy) li ġiet immedija dan l-aħħar għandha tiżviluppa wkoll materjal adattat ta' taħriġ.

Sabiex jiġi amplifikat l-impatt tal-miżuri proposti hawn fuq, is-sidien ta' azzjoni tal-ISA² għandhom ikabbru aktar l-influwenza potenzjali ta' influwenzaturi (bħal riċerkaturi, impjegati pubbliċi impenjati) u joħolqu komunità ta' ambaxxaturi tal-interoperabbiltà.

²² Ara: https://ec.europa.eu/commission/future-europe/eu-budget-future_en.

Fuq medda itwal ta' żmien, il-kapaċitajiet ta' konsulenza għandhom jinbnew madwar l-interoperabbiltà. Dawn għandhom jgħinu lill-partijiet interessati biex jagħzlu soluzzjonijiet ta' interoperabbiltà xierqa li jaqblu mal-htigijiet tagħhom, filwaqt li fl-istess hin jipprovdu servizzi ta' appoġġ u assistenza teknika għall-implimentazzjoni effettiva tas-soluzzjonijiet.

7.2. Minn soluzzjonijiet iffokati fuq l-utent għal soluzzjonijiet orjentati lejn l-utent

Sabiex tiżdied l-utilità tal-programm, l-ISA² jista' jtejjeb il-kwalità tas-soluzzjonijiet eżistenti tiegħu billi jqis aħjar il-htigijiet tal-utenti. Dan l-approċċ jista' jirbaħ matul l-implimentazzjoni tal-aħħar programm ta' hidma ISA², u b'hekk jippromwovi l-prinċipju tal-FEI dwar l-iffukar fuq l-utent kemm fil-Kummissjoni kif ukoll fl-Istati Membri.

Madankollu, fis-snin li ġejjin huwa rakkomandabbli li wiehed jgħaddi minn paradigma ta' utent iċċentrat fuq l-utent, fejn l-utenti jkunu involuti fil-fażi ta' disinn ta' soluzzjoni ta' interoperabbiltà. Inkubatur tal-interoperabbiltà jista' jrawwem proċess ta' holqien kongunt ta' dan it-tip, li jippermetti li jiġu esperimentati soluzzjonijiet godda orjentati lejn l-utent u li jiġu esperimentati f'ambjent sikur. L-inkubatur se jgħin bl-adozzjoni ta' teknoloġiji emergenti u l-iskambju ta' Prattiki innovattivi bejn awtoritajiet pubbliċi pijunieri.

Fir-rigward tal-ewwel żewġ rakkomandazzjonijiet ta' dan ir-rapport, l-Istrateġija Digitali tal-Kummissjoni²³ turi li l-Kummissjoni tagħmel tajjeb fuq il-wegħdiet tagħha: kemm l-interoperabbiltà kif ukoll l-iffukar fuq l-utent huma fost il-prinċipji ewlenin tal-istrateġija u l-FEI huwa wiehed mill-punti ta' referenza tiegħu. Barra minn hekk, l-ISA² għandu rwol konsultattiv fl-implimentazzjoni kontinwa tal-istrateġija, billi jgħin lill-Kummissjoni, f'diversi oqsma ta' politika, biex jimmodernizza s-sistemi tal-IT eżistenti tiegħu u jiżviluppa soluzzjonijiet digitali godda filwaqt li jzomm f'moħħu l-interoperabbiltà.

7.3. Inwittu t-triq għal aktar sostenibbiltà

Meta tivvaluta l-valur miżjud tal-UE u s-sostenibbiltà tal-programm ISA², l-evalwazzjoni interim sabet li din għandha rwol essenzjali fl-istabbiliment ta' xenarju uniformi ta' interoperabbiltà fis-settur pubbliku Ewropew. L-ISA² jgħin ukoll biex jiġu żviluppati u użati soluzzjonijiet digitali transkonfinali u transsettorjali fost l-amministrazzjonijiet tal-Istati Membri. L-ISA² jgħin ukoll bl-avanz ta' politiki komuni billi dawn jiddependu ħafna fuq dawn in-netwerks u s-sistemi interkonnessi u interoperabbli.

Wara li jintemm il-programm ISA², huwa vitali li tinzamm u tiżdied il-kapaċità tal-amministrazzjonijiet pubbliċi Ewropej li jaħdmu flimkien lejn il-kisba ta' miri ta' benefiċċju reċiproku, li jinvolvu l-kondiviżjoni ta' informazzjoni u għarfien, li huwa fil-qalba tal-interoperabbiltà b'mod ġenerali. Għal dan, huma meħtieġa impenn politiku b'saħħtu u finanzjament sod. Rigward l-impenn politiku, il-ministri inkarigati mill-politika tal-Gvern-e madwar l-Ewropa — fid-Dikjarazzjoni ta' Tallinn dwar il-Gvern elettroniku — ikkonfermaw li huma kienu impenjati fil-bini ta' servizzi pubbliċi orjentati lejn iċ-ċittadin b'disinn digitali b'mod awtomatiku u bil-kisba tal-viżjoni stabbilita fl-EIF. Fir-rigward tal-finanzjament futur għall-

²³ Komunikazzjoni lill-Kummissjoni, lill-Kummissjoni Ewropea, Strateġija Digitali tal-Kummissjoni Ewropea — Kummissjoni ttrasformata digitalment, iffokata fuq l-utent u bid-data, Brussell, 21.11.2018, C(2018) 7118 final.

interoperabbiltà, huwa previst fil-Programm Ewropa Digitali (DEP)²⁴, li huwa wiehded mill-proposti settorjali tal-Kummissjoni taht il-pakkett legizlattiv tal-QFP 2021–2027.

Barra minn hekk, il-Kummissjoni għandha taġixxi fuq is-sinergiji maħluqa bejn l-ISA² u programmi oħra tal-UE biex tippromwovi l-FEI u l-interoperabbiltà b'mod ġenerali u tiffacilita l-użu mill-ġdid wiesa' tas-soluzzjonijiet ISA². Barra minn hekk, dan l-approċċ jista' jirriżulta f'ġestjoni effiċjenti u simplifikata tal-programmi li tappoġġja l-implimentazzjoni futura tal-proposta tad-DEP.

B'mod parallel għat-tnejniet biex jiġu stabbiliti l-programmi tal-QFP il-ġodda, huwa rrakkomandat li jiġu investigati l-possibbiltajiet li tizzied is-sostenibbiltà tar-riżultati miksuba mis-soluzzjonijiet ISA² eżistenti. Il-fattibbiltà u l-ispejjeż ta' diversi miżuri ta' sostenibbiltà għandhom jiġu vvalutati u l-Kummissjoni għandha tinvesti fihom. Pereżempju, il-Kummissjoni tista' tikkunsidra li tittrasferixxi xi soluzzjonijiet tal-ISA² biex tiftaħ komunitajiet ta' sorsi jew tinkoraġġixxi kumpaniji biex jibnu servizzi madwar soluzzjonijiet b'xejn tal-ISA² taht il-Liċenzja Pubblika tal-Unjoni Ewropea (EURL)²⁵.

Fl-aħħar nett, il-Kummissjoni tista' ssib li jkun utli li tivvaluta bir-reqqa r-raġunament u l-impatti ta' strument vinkolanti ta' interoperabbiltà possibbli. Tali valutazzjoni għandha tiddependi fuq is-sejbiet tal-evalwazzjoni finali tal-programm ISA² u fuq l-evidenza li għandha tingabar meta tiġi evalwata l-implimentazzjoni tal-FEI fl-2021.

8. IL-PASSI LI JMISS

Fl-implimentazzjoni kontinwa tal-programm ISA², il-Kummissjoni se tagħti l-akbar attenzjoni għas-sejbiet u r-rakkomandazzjonijiet ta' hawn fuq, billi tanalizzahom biex tivvalida u tindirizza l-kwistjonijiet imqajma, kull fejn ikun xieraq f'kooperazzjoni mill-qrib mal-Istati Membri. Is-sejbiet u r-rakkomandazzjonijiet tal-evalwazzjoni interim tal-programm ISA² se jikkontribwixxu wkoll għat-tranzizzjoni lejn il-programmi l-ġodda tal-QFP.

²⁴ Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill li jistabbilixxi l-programm Ewropa Digitali għall-perjodu 2021–2027, Brussell, 6.6.2018, COM (2018) 434 final.

²⁵ Ara: <https://eurl.eu/>